

תשלום מבוסס מניות

מרצה: שלומי שוב

IFRS 2

חלק ב'

עסקאות תשלום
מבוסס מניות המסולקות
במזומן

עסקת תשלום מבוסס מניות שמסולקת במזומן

עסקה שבה הישות רוכשת סחורות או שירותים על ידי נטילת התחייבות להעביר מזומן או נכסים אחרים, לספק של אותם סחורות או שירותים, בסכומים המבוססים על המחיר (או השווי) של מניות או מכשירים הוניים אחרים של הישות. ההבדל בין תשלום זה לתשלום שכר רגיל לעובד הוא שסכום המזומן במקרה זה מתבסס על המחיר של המכשירים ההוניים של החברה - מחיר מניותיה.

הדוגמה השכיחה לתשלום מבוסס מניות שמסולק במזומן היא אופציות "פאנטום".
אופציות "פאנטום" מעניקות לעובדים זכות לקבל במזומן את עליית הערך.

עקרון הכרה זהה למענקים הוניים: יש להכיר בסחורות או בשירותים שהתקבלו או נרכשו בעת קבלת הסחורות או עם קבלת השירותים כנגד הכרה בהתחייבות.

עם זאת, עקרון המדידה שונה שהרי מדובר כאן בהתחייבות ולא בהון עצמי והתפיסה היא שהמדידה צריכה להתבסס על השווי ההוגן של ההתחייבות **בכל תאריך מאזן**.

לפיכך, יש למדוד את הסחורות והשירותים שנרכשו ואת ההתחייבות שהתהוותה **לפי השווי ההוגן של ההתחייבות** שהישות נטלה על עצמה.

ההוצאות בדוח רווח והפסד יזקפו על פני תקופת השירות הנדרשת, בהתחשב בשיעור התקופה שהושלם.

יש למדוד מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בכל מועד דיווח עד למועד סילוק ההתחייבות. לעניין זה, השווי ההוגן כולל גם תנאי ביצועי (לרבות תנאי שוק) ובמהלך התקופה גם שינויים בהסתברות לקיומו או אי קיומו בפועל – בשונה ממענקים הוניים וכן כולל גם שינויים בתנאים.

השינויים בשווי הוגן בהתייחס להתחייבות שהוכרה בעבר יוכרו באופן שוטף בדוח רווח והפסד.

לאחר תקופת השירות ועד למועד סילוק התחייבות ההוצאה בגין עדכון השווי ההוגן תרשם באופן מלא בדוח רווח והפסד.

סיווג מרכיב העדכון של ההתחייבות בדוח רווח והפסד

נשאלת השאלה האם מבחינה הצגתית בדוח רווח והפסד נאות יותר להציג את המרכיב של עדכון ההתחייבות שלא במסגרת סעיף הוצאה הספציפי (לדוגמה, הוצאות השכר) אלא במסגרת הוצאות המימון?

הנימוק לכך הוא שהסחורה או השירות כבר התקבלו והעדכון של ההתחייבות דומה במהותו להפרשי שער בגין אשראי שהחברה גייסה.

דוגמה א' – אופציות לשווי המניות הנפרעות במזומן

ביום 1 בינואר 2007 התחייבה חברה לתגמל 10 עובדים שימשיכו לעבוד בחברה למשך 3 שנים הבאות בסכום במזומן ששווה ל-500 מניות לכל עובד כפול מחיר המניה בתום 3 שנים (לאמור ביום 1 בינואר 2010).

מחיר המניה בתום שנת 2007, 2008 ו-2009 הינו 240 ש"ח, 420 ש"ח ו-600 ש"ח, בהתאמה.

החברה לא צופה עזיבות והצפי התממש בפועל.

דוגמה א' – אופציות לשווי המניות הנפרעות במזומן

$$1/3 * 240 * 500 * 10 =$$

400,000
400,000

31 בדצמבר 2007
ח' הוצאות שכר

ז' התחייבות לעובדים

$$2/3 * 420 * 500 * 10 - 400,000 =$$

1,000,000
1,000,000

31 בדצמבר 2008
ח' הוצאות שכר

ז' התחייבות לעובדים

$$3/3 * 600 * 500 * 10 - 1,000,000 - 400,000 =$$

1,600,000
1,600,000

31 בדצמבר 2009
ח' הוצאות שכר

ז' התחייבות לעובדים

3,000,000
3,000,000

1 בינואר 2010
ח' התחייבות לעובדים
ז' מזומן

דוגמה ב' – אופציות/זכויות לעליית ערך מניות (SAR) הנפרעות במזומן

ביום 1 בינואר 2007 העניקה החברה ל-100 מעובדיה אופציות/זכויות לעליית ערך מניות הנפרעות במזומן. מספר האופציות שהוענקו לכל עובד במידה והעובד ימשיך לעבוד בחברה במשך שלוש השנים הבאות הינו 100 אופציות. השווי ההוגן של האופציות למועד העניקה הינו 14 ש"ח. שיעור העזיבה החזוי עד למועד המימוש הינו 3% והוא התממש בפועל. השווי ההוגן של הזכויות בתום שנת 2007, 2008 ו-2009 הינו 10 ש"ח, 25 ש"ח ו- 22 ש"ח, בהתאמה.

כמו כן, השווי ההוגן של הזכויות למועד המימוש ביום 15 באפריל, 2010 הינו 19 ש"ח.

דוגמה ב' – אופציות/זכויות לעליית ערך מניות (SAR) הנפרעות במזומן

$$100 * 100 * 0.97 * 10^{1/3} =$$

$$32,333$$
$$32,333$$

31 בדצמבר 2007
ח' הוצאות שכר
ז' התחייבות לעובדים

$$100 * 100 * 0.97 * 25^{2/3} - 32,333 =$$

$$129,334$$
$$129,334$$

31 בדצמבר 2008
ח' הוצאות שכר
ז' התחייבות לעובדים

$$100 * 100 * 0.97 * 22 - 129,334 - 32,333 =$$

$$51,733$$
$$51,733$$

31 בדצמבר 2009
ח' הוצאות שכר
ז' התחייבות לעובדים

דוגמה ב' – אופציות/זכויות לעליית ערך מניות (SAR) הנפרעות במזמן

15 באפריל 2010

עדכון התחייבות

ח' התחייבות לעובדים

ז' הוצאות שכר

$$100*100*0.97*(19-22) =$$

$$29,100$$
$$29,100$$

מימוש האופציות

ח' התחייבות לעובדים

ז' מזמן

$$100*100*0.97*19 =$$

$$184,300$$
$$184,300$$

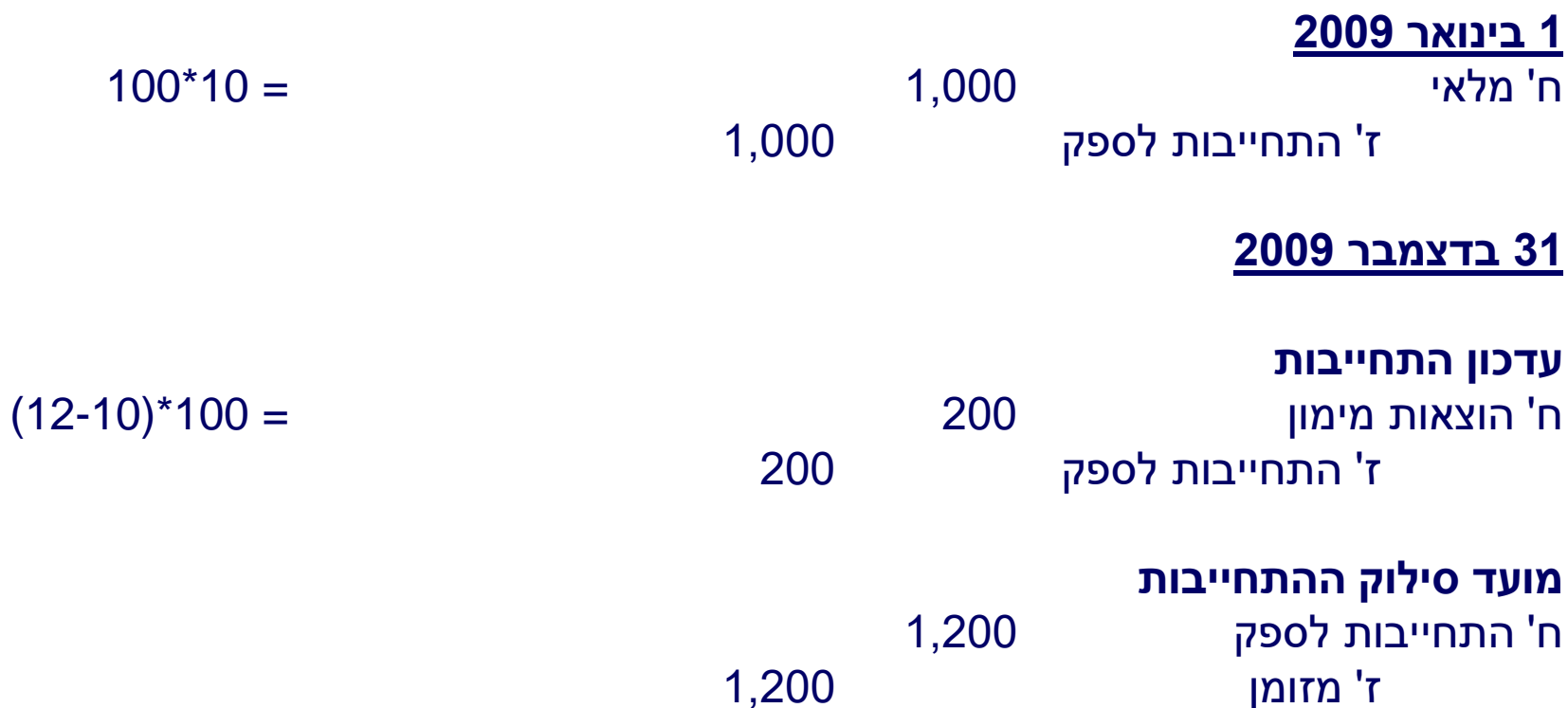
דוגמה ג' – רכישת מלאי מספק תמורת תשלום מבוסס מניות המסולק במזומן

ביום 1 בינואר 2009 התקשרה חברה עם ספק חיצוני לצורך רכישת מלאי בתמורה לסכום במזומן ששווה ערך ל-100 מניות החברה בעוד שנה.

המלאי התקבל באותו יום ושוי מימוש נטו שלו לאותו מועד מוערך ב – 1,050 ש"ח.

מחיר המניה ליום 1 בינואר 2009 ו – 31 בדצמבר 2009 הינו 10 ש"ח ו – 12 ש"ח, בהתאמה.

דוגמה ג' – רכישת מלאי מספק תמורת תשלום מבוסס מניות המסולק במזומן

עסקאות תשלום מבוסס
מניות עם חלופת תשלום
במזומן

עסקת תשלום מבוסס מניות עם חלופת תשלום במזמן

עסקה שתנאי ההסדר שלה מאפשרים לישות או לצד שכנגד (ספק הסחורות או השירותים) בחירת אופן סילוק העסקה על ידי הישות – במזמן (או בנכסים אחרים) או באמצעות הנפקת מכשירים הוניים של הישות.

לצורך הטיפול החשבונאי חשוב להבחין בין מצב שבו הבחירה נתונה לידי הישות לבין מצב בו היא נתונה לצד שכנגד.

התפיסה העומדת בבסיס הטיפול החשבונאי

זכות הבחירה לסילוק במזומן

**עסקאות המאפשרות לישות
בחירת אופן הסילוק**

**עסקאות המאפשרות לצד שכנגד
בחירת אופן הסילוק**

**לישות לא קיימת
מחויבות לסלק את
העסקה במזומן**

**לישות קיימת מחויבות
בהווה לסלק את
העסקה במזומן**

מכשיר פיננסי מורכב

**עסקת תשלום מבוסס
מניות המסולקת
במכשירים הוניים**

**עסקת תשלום
מבוסס מניות
המסולקת במזומן**

רכיב הוני

רכיב החוב

עסקאות המאפשרות לישות בחירת אופן הסילוק

כאשר העסקה סווגה כעסקה המסולקת במכשירים הוניים, בעת הסילוק:

א- אם הישות בוחרת בסילוק במזומן – התשלום במזומן יטופל כרכישה חוזרת של זכות הונית, דהיינו כהפחתה מההון העצמי, למעט האמור בסעיף ג להלן.

ב- אם הישות בוחרת בסילוק על ידי הנפקת מכשירים הוניים – לא נדרש טיפול חשבונאי נוסף (למעט העברה ממרכיב הוני אחד בהון העצמי למשנהו, במידת הצורך), למעט האמור בסעיף ג להלן.

ג- אם הישות בוחרת בחלופת הסילוק שלה השווי ההוגן הגבוה יותר במועד הסילוק, הישות תכיר בהוצאה נוספת בגין עודף השווי שניתן. עודף השווי הוא הפרש בין סכום המזומן ששולם לבין השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שאחרת היו מונפקים, או הפרש בין השווי ההוגן של המכשירים ההונים שהונפקו לבין סכום המזומן, שאחרת היה משולם, לפי המקרה המתאים.

עסקאות המאפשרות לישות בחירת אופן הסילוק

ביום 1 בינואר 2007 מעניקה ישות למנהל בכיר זכות ל- 1,000 מניות. בהתאם להסכם, לישות זכות לבחור בין סילוק העסקה על ידי הנפקת 1,000 מניות לבין סילוק העסקה על ידי תשלום מזומן בסך של 40,000 ש"ח במועד הסילוק. ההענקה מותנית בהשלמת תקופת שירות בת שלוש שנים.

לישות קיימת אפשרות להנפקת מניות, ואין לה נוהג מהעבר או מדיניות מוצהרת של סילוק במזומן. לפיכך, העסקה מסווגת בספרי הישות כעסקת תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים.

מחיר המניה של הישות במועד הענקה הוא 30 ש"ח.

נדרש:

טיפול חשבונאי בכל אחד מתרחישי הסילוק, תחת שתי ההנחות הבאות:

הנחה א' – מחיר המניה במועד הסילוק 45 ש"ח

הנחה ב' – מחיר המניה במועד הסילוק 36 ש"ח

עסקאות המאפשרות לישות בחירת אופן הסילוק

פקודת יומן לשנים 2007, 2008 ו-2009

$$30 * 1,000 * 1/3 =$$

10,000	ח' הוצאות שכר
10,000	ז' קרן הון

הנחה א' – פקודת יומן במועד הסילוק (מחיר מניה 45 ש"ח)

סילוק במזומן

P.N.

30,000	ח' קרן הון
10,000	ח' פרמיה
40,000	ז' מזומן

בחירת החלופה בעלת השווי ההוגן הגבוה (סילוק במניות)

$$1,000 * 45 - 40,000 =$$

5,000	ח' הוצאת שכר
5,000	ז' קרן הון

$$30,000 + 5,000 =$$

P.N.

35,000	ח' קרן הון
1,000	ז' הון מניות
34,000	ז' פרמיה

עסקאות המאפשרות לישות בחירת אופן הסילוק

הנחה ב' – פקודת יומן במועד הסילוק (מחיר מניה 36 ש"ח)

			סילוק במניות
		30,000	ח' קרן הון
		1,000	ז' הון מניות
P.N.		29,000	ז' פרמיה
			בחירת החלופה בעלת השווי ההוגן הגבוה (סילוק במזומן)
$40,000 - 36 * 1,000 =$		4,000	ח' הוצאת שכר
		4,000	ז' קרן הון
$30,000 + 4,000 =$		34,000	ח' קרן הון
P.N.		6,000	ח' פרמיה
		40,000	ז' מזומן

עסקאות המאפשרות לצד שכנגד בחירת אופן הסילוק

יש לטפל בנפרד בסחורות או שירותים שהתקבלו או נרכשו בגין כל אחד מהרכיבים של המכשיר הפיננסי המורכב:

רכיב הוני (במידה וקיים)

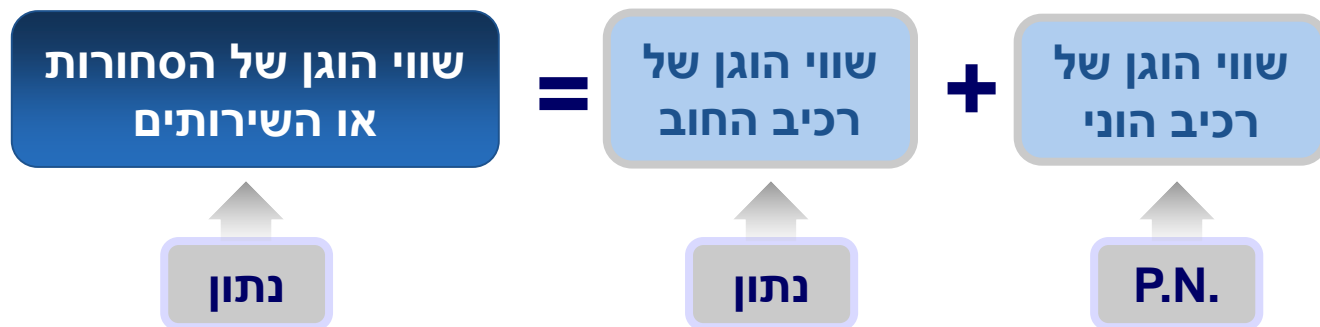
הישות תכיר בסחורות או בשירותים שהתקבלו, כנגד גידול בהון העצמי (בהתאם לעסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים).

רכיב החוב

הישות תכיר בסחורות או שירותים שנרכשו כנגד התחייבות לשלם בעבורם (בהתאם לעסקאות תשלום מבוסס מניות המסולקות במזומן).

לצרכי מדידת הרכיב ההוני יש להבחין בין:

- עסקאות עם עובדים – יחושב בנפרד
- עסקאות עם מי שאינם עובדים – יחושב כ- P.N.

דוגמה א' - עסקאות המאפשרות לעובדים בחירת אופן הסילוק

חברה העניקה למנכ"ל את הזכות לבחור בין 1,000 מניות פאנטום (זכות למזומן בסכום שווה לשווי 1,000 מניות של החברה) לבין קבלת 1,200 מניות. הענקה מותנית בהשלמת תקופת שירות בת שלוש שנים. במידה והעובד יבחר בחלופת המניות, עליו להחזיק בהן ארבע שנים לאחר מועד ההבשלה.

להלן נתונים נוספים:

תאריך	מחיר מניה	שווי מניה חסומה ל-4 שנים
מועד הענקה	50	48
בתום שנה	52	
בתום שנתיים	55	
בתום שלוש שנים	60	

הנחה א' – העובד בוחר בחלופת המזומן
הנחה ב' – העובד בוחר בחלופת המניות

דוגמה א' – המשך

מועד הענקה

$1,200 * 48 =$	57,600	שווי הוגן של חלופת ההון העצמי
$1,000 * 50 =$	<u>50,000</u>	שווי רכיב התחייבותי
$1,200 * 48 - 50,000 =$	7,600	שווי רכיב הוני

בתום שנה

בגין רכיב התחייבותי

$1/3 * 1,000 * 52 =$	17,333	ח' הוצאות שכר
	17,333	ז' התחייבות

בגין רכיב הוני

$1/3 * 7,600 =$	2,533	ח' הוצאות שכר
	2,533	ז' קרן הון

בתום שנתיים

בגין רכיב התחייבותי

$2/3 * 1,000 * 55 - 17,333 =$	19,334	ח' הוצאות שכר
	19,334	ז' התחייבות

בגין רכיב הוני

$1/3 * 7,600 =$	2,533	ח' הוצאות שכר
	2,533	ז' קרן הון

דוגמה א' - המשך

$3/3 * 1,000 * 60 - 17,333 - 19,334 =$	23,333	23,333	<u>בתום שלוש שנים</u> <u>בגין רכיב התחייבותי</u> ח' הוצאות שכר ז' התחייבות
$1/3 * 7,600 =$	2,533	2,533	<u>בגין רכיב הוני</u> ח' הוצאות שכר ז' קרן הון
$1,000 * 60 =$	60,000	60,000	<u>הנחה א' – סילוק במזומן</u> ח' התחייבות ז' מזומן
	7,600	7,600	ח' קרן הון ז' פרמיה
	60,000	60,000	<u>הנחה ב' – סילוק במניות</u> ח' התחייבות
	1,200	1,200	ז' הון מניות
P.N.	58,800	58,800	ז' פרמיה
	7,600	7,600	ח' קרן הון ז' פרמיה

דוגמה ב' - עסקאות המאפשרות למי שאינם עובדים בחירת אופן הסילוק

ביום 1 בינואר 2008 חתמה הישות על הסכם עם ספק שירות למתן שירותים במשך שנתיים.

בהתאם להסכם, לספק השירות זכות לבחור בין סילוק העסקה על ידי קבלת 1,000 מניות לבין קבלת תשלום מזומן בסך של 30,000 ש"ח במועד סיום מתן השירותים (לאחר שנתיים).

מחיר המניה של הישות במועד הענקה הוא 30 ש"ח.

שווי השירותים הצפוי מהספק בשנת 2008 ו-2009 נאמד על סך של 40,000 ש"ח (20,000 ש"ח לשנה).

הנח כי הריבית להיוון הינה 0%.

דוגמה ב' - עסקאות המאפשרות למי שאינם עובדים בחירת אופן הסילוק

נדרש:

פקודות יומן בגין השנים 2008 ו-2009 תחת כל אחת מההנחות:
הנחה א' – הספק בוחר בחלופת המזומן
הנחה ב' – הספק בוחר בחלופת המניות

דוגמה ב' – נדרש א'

מועד הענקה

40,000

30,000

10,000

שווי שירותים

רכיב התחייבותי

מרכיב הוני

בתום שנה ושנתיים

בגין רכיב התחייבותי

ח' הוצאות שירות

ז' התחייבות

15,000

15,000

$$1/2 * 30,000 =$$

בגין רכיב הוני

ח' הוצאות שירות

ז' קרן הון

5,000

5,000

$$1/2 * 10,000 =$$

דוגמה ב' – נדרש א' (המשך)

		<u>הנחה א' – סילוק במזומן</u>
		ח' התחייבות
30,000	30,000	ז' מזומן
	10,000	ח' קרן הון
10,000		ז' פרמיה
		<u>הנחה ב' – סילוק במניות</u>
		ח' התחייבות
1,000	30,000	ז' הון מניות
29,000		ז' פרמיה
	10,000	ח' קרן הון
10,000		ז' פרמיה

דוגמה – מעבר ממענק הוני למענק התחייבותי

ביום 1 בינואר 2010 הגיעה חברה להסדר עם עובד לפיו תעניק לו 100 מניות של החברה במידה וימשיך לעבוד 4 שנים מאותו מועד. הישות צופה בכל נקודת זמן שהעובד ישלים את תקופת ההבשלה- וכך גם קרה בפועל.

ביום 31 בדצמבר 2011 החליטה החברה לשנות את תנאי המענק, כך שבמקום שהעובד יקבל 100 מניות, הוא יקבל בתום תקופת השירות מזומן בשווי 100 מניות של החברה. מחיר מניית החברה לתאריכים רלוונטיים (בש"ח):

<u>מחיר</u>	<u>תאריך</u>
8	01.01.2010
10	31.12.2010
7	31.12.2011
13	31.12.2012
14	31.12.2013

נדרש: פקודות יומן וחישוב הוצאות השכר.

**תשלום מבוסס מניות
בחברה כלולה
ובחברה בת**

דוגמה א' תשלום מבוסס מניות בחברה כלולה

חברה א' מחזיקה 30% מהון המניות של חברה ב' ממועד ההקמה. ביום 31 בדצמבר 2009 מעניקה חברה ב' אופציות למניות לעובדיה אשר ניתנות למימוש תמורת תוספת מימוש בסך 20,000 אלפי ש"ח. שוויין ההוגן של האופציות למועד הענקה הינו 24,000 אלפי ש"ח. תקופת ההבשלה הינה שנתיים.

נתונים נוספים:

- הון עצמי חברה ב' ליום 31 בדצמבר 2009 הינו 100,000 אלפי ש"ח.
- הרווח הנקי של חברה ב' בכל שנה הינו 20,000 אלפי ש"ח.
- יש להתעלם מהשפעת המס.
- האופציות ניתנות למימוש ביום 1 בינואר 2012 אחרת הן פוקעות.

נדרש:

- פקודות היומן בספרי חברה א' לטיפול בשיטת השווי המאזני לשנים 2009 - 2011 תחת ההנחות הבאות:
- א. האופציות פוקעות.
  - ב. העובדים בוחרים לממש את האופציות – במקרה של מימוש שיעור ההחזקה של חברה א' בחברה ב' יורד ל-25%.

דוגמה ב' תשלום מבוסס מניות בחברה בת

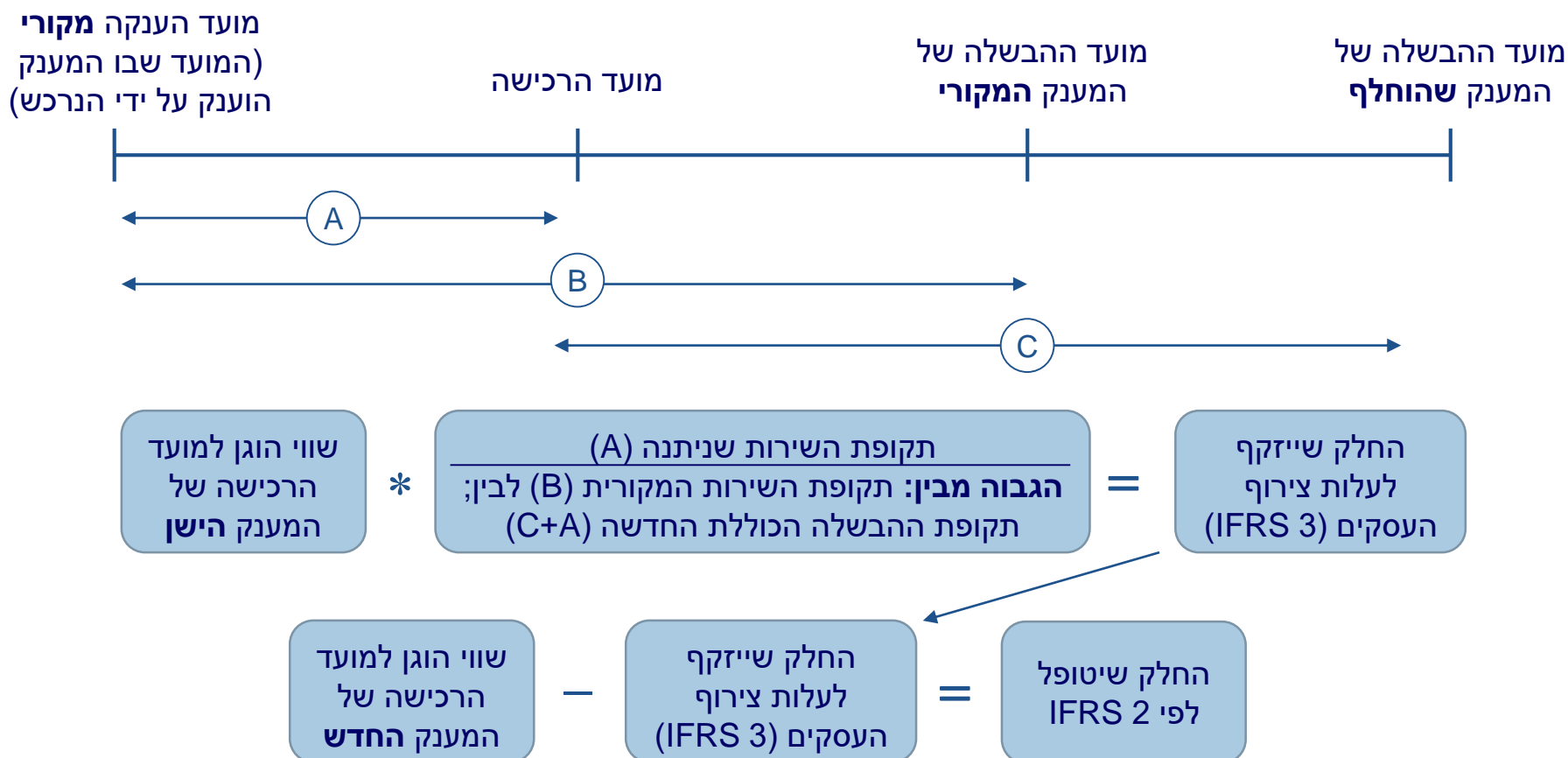
בנתוני דוגמה א', נניח ששיעור ההחזקה הינו 70%.
הנח כי במקרה של מימוש האופציות, שיעור ההחזקה יורד ל - 65%.

נדרש:

1. יתרת זכויות שאינן מקנות שליטה לימים 31 בדצמבר 2009, 2010 ו - 2011.
2. פקודת יומן בראי המאוחד ביום 1 בינואר 2012.

סוגיה בעניין IFRS 3 – החלפת מענקים בצירוף עסקים

על מנת לבצע את הפיצול יש לחשב את השווי ההוגן של שני המענקים (הישן המוחלף והחדש המחליף) למועד הרכישה, וכן לבחון מה תקופת ההבשלה כדלקמן:

סוגיה החלפת מענקים בצירוף עסקים דוגמה

ביום 1 בינואר 2010 רוכשת חברה א' 100% מהון המניות של חברה ב'.
במועד הרכישה מחליפה חברה א' לעובדי חברה ב' את המענק ההוני שהעניקה להם
חברה ב' בעבר, כך שהמענק יסולק במכשיריה ההוניים של חברה א' ולא של חברה ב'.
ההענקה המקורית הייתה עם תקופת הבשלה של 6 שנים ונכון למועד הרכישה עברו 4
שנים מתוכה.
נכון למועד הרכישה השווי ההוגן של המענק הישן והמענק החדש הינו 100 ש"ח ו – 110
ש"ח, בהתאמה.

נדרש:

- טיפול בהחלפת המענק במועד הרכישה, תחת כל אחת מההנחות הבאות:
- א- חברה א' לא שינתה את תקופת ההבשלה.
  - ב- חברה א' האריכה את תקופת ההבשלה בשנה נוספת.
  - ג- חברה א' קיצרה את תקופת ההבשלה בשנה.

דרישות גילוי נרחבות, הכוללות, בין היתר גילוי למידע בדבר:

- ← מהות והיקף הסדרי תשלום מבוססי מניות שהיו קיימים במהלך התקופה.
- ← תיאור הסדרי תשלומים מבוססי מניות במהלך התקופה (דרישות הבשלה, תקופה המרבית של האופציות, שיטת הסילוק).
- ← מספר האופציות להמרה למניות וממוצע מחירי המימוש שלהן לפי הקבוצות השונות (קיימות במחזור לתחילת התקופה, הוענקו, חולטו, מומשו, פקעו, ניתנות למימוש התקופה).
- ← אופן קביעת השווי ההוגן של הסחורות והשירותים שהתקבלו (במישרין) או השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שהוענקו (בעקיפין), במהלך התקופה.
- ← ההשפעה על דוח הרווח או ההפסד לתקופה ועל ההון העצמי של הישות.